חידושי הרי"מ על התורה — וישלח

במדרש שלא יפה עשה מחזיק כו' צדיק מט כו' ממיט עצמו כו' לדרכו היה מהלך כו'. ובזה"ק מפליג בשבח ענין זה ששלח והכניע עצמו מאד. והוא כענין שעיר המשתלח. ונראה בעזה"י כמ"ש בגמ' יעקב אבינו לא מת כו' ופריך וכי בכדי חנטו כו' וספדו ומשני לי' מקרא אני דורש כו' זרעך מה זרעו בחיים אף הוא בחיים כו'. ע"ז מרמזים הרשעים מה שני ליה. אולם מבקשי ה' יבינו כל. כי יש בתורה פשט רמז דרוש סוד כידוע נגד ד' העולמות וזה נוהג בכל דבר גם באדם יש פרד"ס פשוט הגוף והנפש כמו שהוא והוא עולם העשי'. ויש רוח שהוא הציור שבו וענינו שהוא רמז. והוא יצירה כו'. ודרוש שהוא עולם הבריאה שהוא לכבודי בראתיו נק' נשמה וחי' ע"ש חיים והן הלשונות שכ' בתורה בבריאת אדם ויעש. וייצר. ויברא. ויפח באפיו כו'. והן ד' יסודות ושרשם משם הקדוש. כ"כ בשער הקדושה. וזה אמר שכפי הפשט שלו מת אבל ענין דרוש וסוד שלו לא מת זהו דשני מקרא אני דורש כו' שרוחו וכוחו עדיין חי בכל איש מישראל. וזה שפירשו במדרש על פ' שמע ישראל שאומרים לישראל סבא שישמע שעדיין זה אצלינו מה שהיה כל חפצו בעולם ליחד שם הקדוש. והיינו שבאים בק"ש לעולם הבריאה ושם חי ושומע כשיש בנו קול הזה שנק' קול יעקב. ודורש ה' כמ"ש דרשוני וחיו והוא ממש כנ"ל שחי וזה שנאמר ויאסוף רגליו כו' בחי' תחתונה שלו. וי"ל בזה פי' הזה"ק אימת מות בשעתא דכ' ויאסוף רגליו ע"ש. וגם כאן בשליחות הזה אם היה העולם מתוקן כמו לעתיד הי' המעשים טובים כפי כל הפרושים של האדם פרד"ס שלו ושל כל העולמות ג"כ כנ"ל אבל כשעדיין אינו התיקון הכולל ההכרח לפעמים לעשות מה שטוב לענין סוד בעולם העליון אף שגורם קצת קילקול בעולם שלמטה הימנו. ולזאת ע"פ זה"ק ענין טוב שאין למעלה הימנו הגם בע"פ עולם המדרש אינו טוב כ"כ גם יעקב אבינו ידע מזה אף על פי כן הכריע לשלוח שיתוקן במקום הנעלם:

למי אתה ואנה תלך ולמי אלה כו' הג' שאלות נגד הג' דברים שכתב באבות הסתכל בג' כו' שגם עשו הרשע שאלו אלו שאלות להביא לאדם עצבות גדול ועי"ז לא יעשה כלום והתשובה ע"ז לעבדך ליעקב כי חלק ד' עמו יעקב כו' ולזאת אף ממדריגה התחתונה אין לו להניח להשי"ת כי אין לו דבר אחר:

מנחה היא שלוחה הוא ג"כ תשובה היא כאילו הקריב נפשו לאדוני (מיוחד להש"י) ולאדוני לעשו ג"כ תשובה שעשו עומד לנגד לרע ח"ו.

מה דאי' במד' שיעקב שמר את השבת כדכתיב ויחן את פני העיר ששמר עירובי תחומין ועי"ז נתן לו העולם שלא במדה בזה ששמר כדכתיב אל יצא כו' ולא הניח ההתפשטות לחוץ ומשל על כל גדולים האחרונים עיקר העבודה בשבת משכמו ומעלה גבוהה מכל העם (ע"כ):

וישלח יעקב מלאכים כו' לבאר ענין השליחות ומה רצה בזה וגם ביאור כל ענין הנהגותיו עם עשו הרשע וגם בפ' וישב במד' בזעקך יצילוך קבוציך כינוסו וכינוס בניו הצילו מיד עשו את כולם יקח הבל ישא רוח זה עשו ואלופיו וחוסים בו ינחל ארץ זה יעקב וישב יעקב כו' ועשו נסע לדרכו כו' ויעקב נסע סכותה ויעש לו בית ולמקנהו עשה סוכות כו' ויבא יעקב שלם כו' הנראה שנעשה שלם אחר כל הצלה זה מעשו וזה בא המדרש כי כל מעשי השי"ת והנהגותיו עם העובדי' אותו הכל לטוב' ופי' הכתוב ביעקב כי בעת צרה וחושך לאדם בעבודת השי"ת ורואה אדם שהכל מהשי"ת כמ"ש הסתרת פניך הייתי נבהל ונתברר ע"י הסתרת פנים שברצונך העמדת להררי עוז ולא כמו שנראה לאדם מקודם אני אמרתי בשלוי בל אמוט ועתה כשנתברר זאת והאדם משפיל עצמו ואליך ד' נפשי אשא כו' ואתחנן מלשון חנינה כמ"ש קטונתי כו' ועי"ז האדם שב בתשובה וענין תשובה ידיעה שמשיב עצמו אל חי החיים כמ"ש נפשי ורוחי אליך יאסוף וזה עצמו ענין הכתוב אל מקום זה ששם כונס הכל וזה עצמו ענין יוסף הצדיק כי מי שיש בו אף פני' קטנה ואף קוצו של יו"ד מאבר אחת שאינו דבוק בשורשו שוב אינו נקרא במדת יוסף הצדיק כנראה

בחוש ולכך כשנמול אברהם נקרא תמים הוא כלל המצות כמ"ש בזוה"ק כמה פעמים ולזאת ע"י תשובה זו ממילא את כולם ישא הבל יקח רוח כדכתיב לא כן הרשעים כ"א כמוץ כו' הרוח. אמנם צריך שיהי' לאדם הרוח לדחוף המוץ וכפי ערך הרוח שיש לאדם כמו כן נדחה המוץ והקליפה והיינו הרוח שיוצא לחוץ נדחה המוץ וכן ההבל שבאדם כשנדבק בשורשו ואף החמימות נקשר בעבותות אהבה כמ"ש רשפי' רשפי אש שלהבת י' אז נקשר ההבל והרוח בשורשו כו' וממילא דוחה הרע וזה ענין תשובה. לכך אף שאצל אבינו יעקב אין לנו השגה מה נקרא חטא ומ"ש שירא שמא נתלכלך בחטא הנה לא אמרו שמא חטא רק שמא נתלכלך בחטא וכן בש"ס שמא יגרום החטא וכן לשון רש"י ז"ל ויגרום זאת להמסר ביד עשו כו' ביאור הענין כי גוף החטא הוא הפגם לא מעשה העבירה רק העבירה נקרא חטא ע"י הפגם והמלאך הנברא מהחטא וכן השדים כל אלו נקראים חטאים כידוע מזוה"ק וש"ס ואלו החטאים והקליפות הם הסובבים אל האדם תמיד ורוצין לדבק בו ללכלכו בעונות ולזה צריך האדם להיות נקי מאד עד שהשי"ת שומרו ע"י פריסת סוכת שלם שלא יוכלו להדבק בו וזהו שמא נתלכלכתי בחטא כי על עשיית החטא לא שייך ספק שוודאי יודע האדם חטאו ומכ"ש יעקב אבינו שבדק עצמו בכל רגע ורגע אמנם שמא ע"י שאין לו זכות כמ"ש קטונתי כמ"ש רש"י ז"ל נתמעטו זכיותי וכשאין לאדם הרבה זכיות כראוי יכולין להדבק בו להכשילו כנ"ל ויגרום זה להמסר ביד עשו ושוב אין לסמוך על הבטחה כי הבטחה הי' להצילו מיד עשו כמו שהוא אבל ע"י הליכלוך יכול ח"ו להמיר תחת יד עצמו ולזה התפלל הצילני נא וע"י התפלה ותשובה נתדבק בשורש החיים וממילא נדחה אלופי עשו ע"י הרוח וההבל הקדושה שביעקב אבינו ונתדבק בכל ז' ע"י השתחוואות שהוא ענין ביטול ונתדבק עד השמינית למעלה מדרך הטבע והוא עלמא דאתי כנודע ושם יכולין לעשות וז"ש עד אחיו שבמקום הניכר א"צ שמירה ושם יש שורש הכל גם של הדינים כנודע ושם יכולין לגשת וז"ש עד אחיו ששם מתחברין להיות אחד כנ"ל וז"ש אח"כ ויבא יעקב שלם שעי"ז נדבק במקומו כראוי ונעשה שלם בכלל ונדחה אלופי עשו כו' וישב יעקב מלשון תשובה שנתיישב עצמו במקומו בארץ מגורי אביו כו' מלשון יראה הוא תשובה עלמא דאתי כנודע ענין זה בזוה"ק על מלכות ולפי הנ"ל על בינה והכל אחד וז"ש במדרש בזעקך יצילוך קבוציך שזה הכינוס להשי"ת להצילו מיד עשו ונדחו האלופים כנ"ל יעקב שהי' בחיר שבאבות הי' סימן לבנים כדי להסיר כל המכשולות צריך לירד מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי לתקן גם מקומות אלו וזה סדר פרשיות ויצא יעקב וישלח יעקב וישב יעקב שיצא מחו"ל וע"י פעולת ועבודות התקין שם תפלת ערבית היינו במקום חושך והסתר כנ"ל וישלח כו' מפשיט הקליפות וגם ששלחם וגרשם ואח"כ חזר למקומו וישב יעקב וזה הי' ענין השליחות שכ' במד' מחזיק כו' ישן כו' והפי' שאמר שמצד עצמו לא הי' השליחות צורך זו ואדרבה ישן הי' כו' אמנם שרצה לתקן גם כשיהי' מקום צר:

והנה כתיב וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ודרשו רז"ל זה יצה"ר ביאור הענין שיש בו דרכים לדחות היצה"ר אולם איזהו גבור הכובש את יצרו כו' ר"ל לכבשו תחת ידו לתקנו ג"כ וודאי גודל התפארת עתה כשיש יצה"ר וכובשין אותו וזה רצה אבינו יעקב תפארת ישראל לתקן ג"כ כמו שיש יצה"ר והביא עצמו לידי סכנה וז"ש וירא מאד אף שהבטיחו השי"ת מ"מ ע"ז המאוד ירא וזהו וירא מאד ויצר לו פרש"י ז"ל שמא יהרג אחרים. אחרים נקרא סט"א שהם אחרים של אחר ואינו רוצה להרגם רק לכבשם תחת ידו כנ"ל ועזר לו השי"ת וכ' וישקהו כמו ענין השקה שנעשה מחובר למקוה ועי"ז יטהר כן נשיקה זו שנמתק בשורשו וממילא נדחה הרע שבו ואפשר אם לא הי' שם לדרכו שעירה הי' לו תיקון ג"כ אולם כ' וישב עשו כו' ויעקב נסע סכותה שהוא פריסת סוכת שלם הואיל ונתעלה ונדבק בשורשו החיים כנ"ל ולדעתי שגם כוונת יעקב אבינו בהשתלחות הי' לתקן לעשו וז"ש להגיד לאדוני שהוא לשון המשכה וגם למצוא חן בעיני אדוני שע"י מציאות חן יהי' לו תקוה אף שכן בריאתי להיות רע עכ"ז יש לו לשמוח בעשיית הטוב אף כשאין שומעין לו וכבר כתבתי זה במק"א וכשראה יעקב שלא יוכל לקרבו להקדושה כמ"ש באנו אל אחיך כו' וירא ויצר שכמו שהוא לא טוב עשה בשליחות כמ"ש במדרש מתעבר על ריב לא לו כו' והתפלל הצילני נא: